

לקוטי אמרים
— תניא —
השלם

חוברת דוגמא

התניא שלי

בבית שלך!

לקראת יום
ההילולא ג' תמוז,
השלים מכון
"התניא השלם"
את יצירת הפאר
על ג"ן הפרקים
של "לקוטי
אמרים - תניא",
ויוצא במבצע
חסר תקדים:

מחיר השקה
חד פעמי

\$18

בלבד!

~~\$100~~

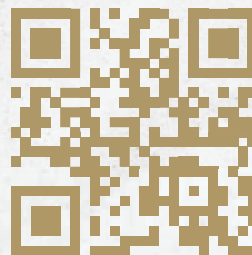
חלק ראשון: ספר של בינונים
כרך ראשון: דף השער - פרק כה

היו שותפים בהדפסה ההיסטורית של "התניא השלם", ובכך להגשים את חזונו של הרבי להוציא לאור את ספר התניא עם ביאורי כל רבותינו נשיאינו

WWW.HATANYA.COM

אפשרויות למשלוחים מרוכזים לקהילות אנ"ש
ברחבי תבל, או משלוח עד הבית ברחבי ארה"ב

הזמינו את העותק האישי שלכם, וקבלו אותו
לפני יום הבהיר ח"י אלול הבעל"ט

ב"ה.

מבוא

נודע בשער בת רבים מה שכתב כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע אודות „הוצאת התניא השלימה שמכנים לדפוס“, „התניא – באמצע העמוד, ומסביב לו יבואו: מראה מקומות, פירוש קצר, ליקוט² מספרי רבותינו נשיאינו וכת"י שלהם המפרשים דברי התניא וכו'".³ למעשה לא זכינו לאורה של הוצאה שלימה זו בחיים חיותו בעלמא דין.

בשנת תשל"א הורה כ"ק אדמו"ר להרה"ת ר' אהרן (בר"י) חסריק לערוך „ליקוט פירושים מרבתינו נשיאינו הנמצאים בדרושי דא"ת, שיחות, אגרות ורשימות" על ספר התניא. בשנת תשל"ג יצאה לאור החוברת הראשונה של „ליקוטי אמרים – תניא – בצירוף מ"מ, ליקוט פירושים, שינויי נוסחאות" על פרק א', ומזמן לזמן יצאו לאור חוברות נוספות, עד להשלמת הליקוט בשנת תשס"א.⁴

והנה, באגרת קדשו מיום כ' אלול תשל"ג,⁵ במענה על „הצעה אודות ההו"ל של ספר תניא קדישא בצירוף פירוש מקיף וציונים לדברי רבותינו הק' וכו'“, כותב כ"ק אדמו"ר: „בראותי אשר התכנית במילואה אין הזמן גרמא לכך מפני רוב הטרדות וכו' להביאה בפועל, שלכן מהנכון וכו' לעשות התחלה מעין זו, וזה עתה יצא ראשונה תניא פרק א' עם מ"מ וכו'“.

ונמצינו למדים, שה„ליקוט פירושים“ בעריכת הר"א חסריק נועד להיות „התחלה מעין“ התכנית במילואה, אשר הכוונה בזה היא לכאורה לתכנית „הוצאת התניא השלימה שמכנים לדפוס“.⁶

במשך השנים הרבה כ"ק אדמו"ר לעודד ולזרז את הר"א חסריק במלאכתו, ובתקופה הראשונה אף עוררו להביא לפניו את כל הדבר הקשה לו, וכמה וכמה ביאורים נכתבו בכת"ק במיוחד לצורך ליקוט זה.

*

לאחר ג' תמוז תשנ"ד נמצא באוצר רשימותיו הקדושות אוצר בלום של „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים“ שנרשמו בעצם כתי"ק, אשר קרוב לודאי שחיבור זה הכין רבינו בקשר

- 1) בפתח דבר ל„מפתחות לספר התניא“ שנדפס בסוף ספר התניא מהוצאת תשי"ד ואילך.
- 2) כנראה, בנוסף להנדפס בספר קיצורים והערות על התניא, מכ"ק אדמו"ר הצ"צ, וכן הערות כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע (שבאו בתור הוספה), שיצא לאור בשלהי שנת תש"ח – שלא נכללו בו ההערות על התניא המפורסות בספרים ובכתבים.
- 3) תכנית זו, או דומה לה, נזכרת גם בכ"כ אגרות קודש, משנת תש"ג ואילך. ולדוגמא: „אפשר שיו"ל פה תניא עם מ"מ וכיו"ב“ (כ' תמוז תש"ג – אגרות קודש חכ"א ע' לז). „חפצי ורצוני זה מכבר להו"ל את התניא בתוספת הגהה ועם מ"מ, הערות קצרות, קיצור הצ"צ, הגהות אדנ"ע, מכ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א ע"ד התניא וכו', כמובן בהסכם כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א, ואחרי אשר ישים עינו על מהדורא זו טרם נתינתה לדפוס. וזה איזה משך זמן אשר התחלתי בקבוץ החומר ועיבודו“ (כ"ח תשרי תש"ד). „יש בתכנית שלנו להו"ל את התניא (וכמובן דף על דף) בתוספת מ"מ, הערות, השוואה לדפוס ראשון וכו'“ (י"ג טבת תש"ז – אגרות קודש ח"ב ע' קצב). „נמצא אני באמצע ההכנה להוצאה חדשה של התניא בצירוף מראה מקומות, פירוש קצר כו'“ (י"ט אייר תשי"ג – אגרות קודש ח"ז ריש ע' רנד). „המפעל הנשגב להוצאה המורחבת של ספר הספרים דחב"ד הוא ספר התניא“ (ז' אייר תשי"ד).
- 4) לאח"ז נדפסו בחמשה כרכים (תשנ"ב – תשס"ג).
- 5) אגרות קודש חכ"ח ע' שכח.
- 6) ואמנם, ה' בדעת כ"ק אדמו"ר לסדר חלק מהמדורים שבליקוט זה בתחתית עמוד התניא (בדוגמת האופן שה' בדעת קדשו לסדר את „הוצאת התניא השלימה“). אולם בפועל הודפס בתחלת כל חוברת הפרק (או הפרקים) בשלימותו, כפי שנדפס בדפוס התניא הרגילים, ולאחריו נדפסו כל המדורים.
- 7) ע"ד תכריך הכתי – ראה בארוכה בסקירה בסוף הכרך השני.

מבוא

להוצאת התניא השלימה, והוחלט אז להוציא לאור עולם (בשלב ראשון) רשימות אלו מסביב לספר התניא, בצירוף „לקוטי פירושים” מתורתו של רבינו⁸. לע”ע יצאו לאור (בחוברות, ולאחר זמן – בספר) רשימות אלו על רוב חלקי ספר התניא.

והנה דברי צדיקים קיימים לעד⁹, וכפי שפירש כ”ק אדמו”ר¹⁰ – ש”לא רק מעשיהם (שכבר נעשו בפועל) קיימים לעד, אלא גם ענינים השייכים למעשה שהיו רק בדיבור (ואפילו במחשבה בלבד – אם רק יודעים אודותם) ועדיין לא באו לכלל מעשה, ה”ה קיימים לעד, ובודאי שסוכ”ס יבואו כמעשה בפועל .. כאשר עולה ברצונו ומחשבתו של הצדיק לעשות דבר מסוים, ומעורר על זה בדיבורו – הרי גם אם עברו כו”כ ימים, שבועות, חדשים או שנים, ועדיין לא בא הדבר לידי פועל, ויתירה מזה, שלא בא לידי פועל במשך כל תקופת חייו בחיים חיותו בעלמא דין – כשאנחנו ראינו אותו בעיני בשר .. ה”ז ראי’ שדעתו של הצדיק שעדיין לא הגיע הזמן שיבוא הדבר לידי פועל, או שאין הדבר מוכן לגמרי לבוא לידי פועל, ובבוא הזמן, ישתדל ויפעל הוא להביא את הדבר בפועל (”ער וועט זעהן אַז דער ענין זאָל אַרויס לידי פועל”, ”ער וועט אָפּטאָן די זאַך”).

בשים לב לדברי קדשו אלו, הוחלט להרחיב את יריעת החיבור, ולכלול בו – על יסוד רצון קדשו שגילה ופרסם ברבים – „ליקוט פירושים” מתורתם של כל רבותינו נשיאינו¹¹, בנוסף לעריכה מחדש של ליקוט הפירושים מתורת רבנו, הרחבתו גם לשיחות ולמאמרים הבלתי מוגהים¹², והוספת ביאורים רבים ממקורות שלא היו בידינו בעת עריכת המהדורה הראשונה¹³, או שנשמטו ממנה בטעות. כמו כן נכנסו ב”ליקוט פירושים” ביאוריו של כ”ק הרה”ג והרה”ח המקובל וכו’ ר’ לוי יצחק ז”ל, אביו של כ”ק אדמו”ר¹⁴.

והנה אין אתנו יודע עד מה להבין בדיוק כוונתו הק’ באופן עריכת וסידור ג’ סוגי ההוספות (מראה מקומות, פירוש קצר, ליקוט מספרי רבותינו נשיאינו) שהי’ בדעת קדשו לצרף לספר התניא. ולכן הוחלט לצרף למדור אחד – „ליקוט פירושים” – את כל פירושי רבותינו נשיאינו (וכן פירושי מוהרלוי”צ ז”ל), יחד עם ההגהות וההערות שבחיבורו של רבינו, מלבד מראי-המקומות המופיעים במדור נפרד (בצירוף מראי-מקומות נוספים). ואם שגינו בזה – ה’ הטוב יכפר בעדנו.

כמו-כן, כדי להתקרב, ככל שידנו יד הדיוט מגעת, להשלמת רצון קדשו, הוחלט לכלול בהוצאה זו גם „פירוש קצר” – פירוש מילולי מלא על לשון התניא, מיוסד על ה”שיעורים בספר התניא” (כפי שהושמעו מעל גלי הרדיו¹⁵, ולאח”ז יצאו לאור בדפוס ע”י „ועד להפצת חסידות”), שהיו למראה עיני

8) במכתבים – שנדפסו בסדרת „אגרות קודש”; במענות – שנדפסו ב”לקוטי ביאורים בספר התניא” (להר”י קאָרף), ב”תניא בצירוף מ”מ, ליקוט פירושים, שינויי נוסחאות” (להר”א חסריק), וב”שיעורים בספר התניא” (להר”י וויינבערג); במאמרים (מוגהים) – שנדפסו בסדרת „ספר המאמרים – מלוקט”; ובשיחות (מוגהות) – שנדפסו בסדרת „לקוטי שיחות” ו”ספר השיחות” (מלבד הענינים שנתבארו במאמרים ושיחות בלתי מוגהים, שלא נכללו שם).

9) ראה אגרות קודש אדמו”ר מוהרי”צ ח”ג ע’ תקעו. ח”ד ע’ שלט. ח”י ע’ קמו. ח”א ע’ שכת.

10) שיחת יו”ד שבט תשי”ב בתחלתה (ת”מ ח”ד ע’ 299 ואילך).

11) על מקורות הפירושים – ראה סקירה בסוף הכרך השני.

12) מתוך סדרות „תורת מנחם – התוועדיות” ו”תורת מנחם – ספר המאמרים”, וכן משיחות ומאמרים שעדיין לא נכללו בסדרות אלה.

13) כגון: שיחות – שבכרכי „לקוטי שיחות” שעדיין לא יצאו לאור בעת עריכת המהדורה הראשונה; מכתבים – שבהוספות לכרכי „לקוטי שיחות” הנ”ל, בכרכי „אגרות קודש” שעדיין לא יצאו לאור בעת עריכת המהדורה הראשונה, בהוספות לקונטרסי השיחות היו”ל מדי שבוע (תשע”א-תשפ”ד), בתשורות היוצאות לאור לרגל שמחות אנ”ש, ועוד מכתבים שהגיעו לידי המערכת (בחלק מהמכתבים – לא הגיע לידינו המכתב עצמו, אלא העתק המזכירות, או העתק המזכיר שרשם לעצמו, ואינם חתומים בחותם המלך); הגהות בכת”ק – לשיעורים בספר התניא, ל”לקוטי ביאורים בספר התניא” ול”תניא בצירוף מ”מ, ליקוט פירושים, שינויי נוסחאות”; מענות בכת”ק – שבתשורות ופרסומים שונים.

14) מתוך סדרת ספריו „לקוטי לוי יצחק” ו”תורת לוי יצחק”, ובעיקר – מתוך „לקוטי לוי יצחק” – הערות לספר התניא” (ראה סקירה בסוף הכרך השני).

15) ע”י הרה”ת ר’ יוסף הלוי וויינבערג, ולעתים – ע”י הרה”ת ר’ משה פינחס הכהן כ”ץ.

מבוא

קדשו של כ"ק אדמו"ר, והגיהם בדקדוק רב (ואף הוסיף עליהם הערות וביאורים רבים, שנכנסו במקומם ב„ליקוט פירושים“).

ומצאנו חיזוק לזה בשיחת קודש¹⁶ שבה דיבר כ"ק אדמו"ר במעלת הוצאת השיעורים בדפוס, ובה מכוונים שיעורים אלו בשם „פירוש קצר“ („א קורצן פירוש“)¹⁷ – כשם הפירוש שגילה רצון קדשו לכלול ב„הוצאת התניא השלימה“.

בהתאם לכך, כוללת הוצאה זו ג' מדורים המסודרים מסביב לגוף לשון התניא, המקבילים בשמותיהם ובענינם לג' סוגי ההוספות האמורים: „מראה מקומות“, „פירוש קצר“, ו„ליקוט פירושים“ מכתבי רבותינו נשיאנו.

לסיום, מן הראוי לציין את המפעל העצום של „תניא בצירוף מ"מ, ליקוט פירושים, שינויי נוסחאות“ שערך הר"א חיטריק ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר (כנ"ל). על אף אופיו השונה של ליקוט זה, הי' בו סיוע רב לעריכת ה„ליקוט פירושים“ שלפנינו.

ויה"ר ששלב נוסף זה בהפצת המעיינות חוצה ימהר ויזרו ויפעל את קיום ההבטחה דאתי מר דא מלכא משיחא, תיכף מיד ממש.

*

אופן וצורת העריכה:

(א) פנים התניא:

בראש העמודים הזוגיים¹⁸ (העמוד הימני שבכל דף) מופיעות שורות אחדות מפנים התניא, במתכונתן כפי שנדפסו בדפוס התניא הרגילים. על-פי הוראות כ"ק אדמו"ר בכגון דא, וכדי להקל על המעיין, צוינו גם הדף והעמוד בדפוס התניא הרגילים (בנוסף לעמוד שבהוצאה זו). נוסח התניא הוא כנוסח שבהוצאת קה"ת תש"ע ואילך, שנכנסו בו התיקונים שתיקן כ"ק אדמו"ר ב„לוח התיקון“.

(ב) מדור „מראה מקומות“¹⁹:

מדור זה מופיע מתחת לפנים התניא ובצמוד לו. נכללו בו מראי-מקומות, ציונים לעיין במקומות נוספים וכיו"ב²⁰ מרבותינו נשיאנו²¹ (בעיקר – מתוך „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים“ לרבינו, וכן מספר „קיצורים והערות“ להצ"צ²²), וניתוספו עליהם מראי-מקומות נוספים²³.

כדי שלא להרחיב את המדור יתר על המדה, לא נכנסו על-פי רוב ציונים למקומות אחרים שבהם נתבארו הענינים הנידונים בתניא (מלבד אלו שצוינו על-ידי רבותינו נשיאנו, כאמור).

16 שיחת ש"פ יתרו תשמ"א (נדפסה בהקדמה ל„שיעורים בספר התניא“ ח"ב, ולאח"ז – בלקו"ש חכ"א ע' 446 ואילך).

17 הקדמה הנ"ל ע' XI. לקו"ש שם ע' 449.

18 במקומות מועטים נמשך ה„פנים“, מסיבות טכניות, גם בעמודים אי-זוגיים.

19 ציוני העמודים לספרי דא"ח הם על-פי המהדורות האחרונות שבהוצאת קה"ת (כפי שהיו לפנינו בעת גמר העריכה).

הציונים להמשך „בשעה שהקדימו – תער"ב“ הם לעמודי ההוצאה החדשה (קה"ת תשע"ז ואילך), מלבד הציונים ל„המשך תער"ב ח"ג“ (ללא ציון פרק), שהם לעמודי ההוצאות הקודמות.

הציונים ל„ביאור תניא“ (לר' שמואל גרונם אסתרמן) הם לפי עמודי „ביאור על התניא“, מהדורא משולבת משני נוסחי הביאור, קה"ת תשע"ו.

20 ציונים שנכתבו בלשון „עיין“ או „ראה“ – נכנסו על-פי רוב במדור זה. ציונים שנכתבו בלשון „להעיר“ נכנסו על-פי רוב במדור „ליקוט פירושים“, כדי לעורר את לב הלומדים לעיין בכוונת ההערות.

21 כדי שלא להכביד על המעיין לא צויין מקורו של כל מראה-מקום.

22 נכנסו גם מראי-מקומות מתוך ההגהות המיוחסות להצ"צ ב„לקוטי הגהות“, על-אף הספק בייחוסן (ראה סקירה בסוף הכרך השני).

23 נעזרנו בזה בספר מראי מקומות לפסוקים מחז"ל כו' בספר התניא להרי"ע שוחט (קה"ת תשמ"ז), ובספר „תניא מבואר“ בעריכת (יבלחט"א) הר"א שי' אלאשווילי (מכון נחלת הספר, תשנ"ט).

מבוא

בהערות למדור זה נכנסו פענוחים לחלק ממראי-המקומות (במקום שיש בהם תועלת להבנת הדברים), וכן הערות מרבתינו נשיאינו השייכות למראי-המקומות.

(ג) מדור „פירוש קצר“:

מדור זה כולל פתיחה לכל פרק, המופיעה ב„דף השער“ של הפרק, וכן פירוש מילולי מלא, משולב בלשון התניא, המופיע לצד פנים התניא²⁴. הפירוש תורגם ונערך מחדש על יסוד עלי ההגהה המקוריים של ה„שיעורים בספר התניא“, כפי שהיו למראה עיני כ”ק אדמו”ר²⁵. לעתים סודרו הדברים מחדש והוסרו כפילויות (לצורך התאמת הפירוש, שהוכן מעיקרו להשמעה מעל גלי הרדיו, לספר מודפס).

ההגהות, ההערות והביאורים שהואיל כ”ק אדמו”ר להוסיף בכתב יד קדשו על עלי ההגהה נבחנו מתוך שימת-לב מדוקדקת, ובמקרה הצורך שונה הפירוש על-פיהם (הביאורים עצמם נכנסו במדור „ליקוט פירושים“, ורק אלו מביניהם המפרשים את פשט תיבות התניא שולבו גם בתוך ה„פירוש קצר“). לעתים שונה תוכן הפירוש גם על-פי גילוי דעת קדשו של רבינו במקום אחר.

על-פי הוראות כ”ק אדמו”ר למגידי השיעורים בספר התניא, נערך ה„פירוש קצר“ – בעקבות השיעורים – באופן שיובן גם לאלו שאינם בעלי רקע בתורת החסידות, תוך השתדלות לבאר את המושגים שאינם מוכרים להם.

(ד) מדור „ליקוט פירושים“²⁶:

מדור זה מופיע תחת שני המדורים הקודמים, ונמשך בעמודים הבאים לפי הצורך²⁷. השתדלנו לכנס בו לפונדק אחד, עד כמה שידנו מגעת, את כל ביאורי רבתינו נשיאינו (וכן פירושי מוהרלוי”צ ז”ל) על ספר התניא, ובהם הערות רבינו מתוך „מראה מקומות“, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים²⁸, וכן הגהותיו שב„הערות ותיקונים“²⁸ בדרך אפשר. נכנסו רק ביאורים המוסבים ישירות על ספר התניא, ולא ביאורים על הענין המבואר בתניא שאינם מוסבים עליו ישירות.

כדי להקל על הלומדים והמעיינים ולשם שמירה על אחידות, עברו הביאורים עריכה לשונית מסויימת, קוצרו ביאורים ארוכים, ניתוספו תיבות פענוח והסברה לביאורים שנכתבו בקיצור נמרץ²⁹, שולבו יחדיו ביאורים ממקורות שונים, וכן ניתוספו בשוה”ג ציוני מראי מקומות¹⁹. מובן, אפוא, שהביאורים כפי שנדפסו הם על אחריות המו”ל בלבד, ובפרט שעמקו וכו’ דברי רבתינו, כנודע.

כל ביאור הובא בשם אומרו, ובהערה בשוה”ג צויינו מקורותיו המדוייקים³⁰, כדי שהרוצים בכך יוכלו לעיין בדברים במקורותיהם ובלשון הרב. מפתח ספרים למקורות הביאורים (וכן למקורות ההערות שבמדור „מראה מקומות“) מופיע בסוף הספר.

24) במקום שהפירוש השייך לעמוד מסויים של פנים התניא מסתיים באמצע שורה – הושלמה השורה ע”י העתקת כמה תיבות מהפירוש השייך לעמוד הבא באותיות מואפרות.

25) קטעים מסויימים הם מהוספות בכת”י הר”י וויינבערג על עלי ההגהה, וספק אם היו למראה עיני כ”ק אדמו”ר.

26) על מקורות הליקוט – ראה בארוכה בסקירה שבסוף הכרך השני.

27) לעתים קרובות מופיעים בעמוד מסויים של פנים התניא פירושים השייכים עדיין לעמוד הקודם. כדי להקל על המעיין צויין סימון מיוחד לצד התחלת הפירושים השייכים לעמוד זה.

28) בפתח דבר לחוברת המפתחות לתניא כתב כ”ק אדמו”ר, ש„בהוצאת התניא השלימה שמכינים לדפוס .. יבואו ג”כ ציוני מקור תיקונים הנ”ל בפרטיות“. אולם מקורות אלו (מלבד אלו שצויינו במפורש בפתח דבר הנ”ל) לא הגיעו לידינו.

29) במקום שנראה כי יש צורך בתוספת הסבר, אבל יש מקום לספק בנכונות הדברים – נכתב ההסבר כהערת המו”ל בדרך אפשר.

30) ציונים לספרים (כגון ביאורי הזהר, אגרות-קודש) במקורות הביאורים – הם לספריו של בעל הביאור. בשאר המקומות, ציונים לאגרות-קודש סתם הם לאגרות-קודש כ”ק אדמו”ר ז”ע.

ביאורים שלא נדפסו עדיין באופן מסודר – צויין מקורם לפי המידע שבידינו (כגון: שיחת יום פלוני, מכתב חודש ושנה פלונית וכדומה), וכן צויין אם המקור הוא בכת”ק.

ביאורים שמקורם בהגהות כ”ק אדמו”ר לשיעורים בספר התניא, אם הם מופיעים ב„שיעורים בספר התניא“ הנדפס, ומיוחסים בו לכ”ק אדמו”ר – צויין לספר הנדפס. במקומות שהביאורים אינם מופיעים בספר הנדפס, או שאינם מיוחסים בו לכ”ק אדמו”ר – צויין „הגהה לשיעורים בספר התניא (כת”ק)“. במקום שהביאורים מופיעים בספר הנדפס רק בחלקם – צויין הדבר.

מבוא

ביאור שמקורו במאמרי אחד מרבותינו נשיאינו, והובא (בשמו או שלא בשמו) גם במאמרי רבותינו נשיאינו שלאחריו – צויין רק למקורו הראשון. אם יש בהם שקו"ט או תוספת ביאור על הביאור המקורי – באה ההוספה כביאור נוסף, בהמשך לביאור המקורי, או בהערה בשוה"ג.

(ה) קיצורי כ"ק אדמו"ר הצ"צ:

בסוף ה"ליקוט פירוש" לכל פרק³¹ נדפס קיצור (או קיצורי) כ"ק אדמו"ר הצ"צ נ"ע לפרק זה³², בלשון הרב, כפי שנדפסו על-ידי כ"ק אדמו"ר בספר "קיצורים והערות"³³ (בתוספת סימני פיסוק ופענוח חלק מהר"ת). בפרקים אִיז נדפס לצד הקיצור תוכן הפרק במאונך, כפי שהוא בכת"ק הצ"צ. לפני פ"א נדפס "קיצור הכללי" מהצ"צ לפרקים אִיח. פתיחות לחטיבות של פרקים (יח-כה; כו-לג) הכלולות בקיצורי הצ"צ – נדפסו לפני הפרק הראשון בכל חטיבה.

(ו) לקוטים על ספר התניא:

בתחלת הספר הוספנו "לקוטים על ספר התניא" – ליקוט מספרי וכתבי רבותינו נשיאינו, ערוך במתכונת ה"ליקוט פירוש", ומחולק למדורים: מהותו ומעלתו, אופן חיבורו, דיוקו, שמו, מבנהו, סגולתו ואופן לימודו. כדי שלא להרחיב את היריעה יתר על המדה, נכנסו רק ענינים הנוגעים לספר התניא עצמו, ולא אודות זמני וסדרי לימוד התניא, חלוקתו לימות השנה, שיעורי חת"ת, הדפסתו בכל מקום ומקום וכדומה.

(ז) כתבי רבותינו נשיאינו – סקירה:

בסוף הספר הוספנו סקירה על כתבי רבותינו נשיאינו על ספר התניא, שמהם נדפסו מראייה המקומות והפירושים שבספר זה, בדוגמת הסקירה שהדפיס כ"ק אדמו"ר בסוף ספר "קיצורים והערות"³⁴ על המקורות שמהם נדפס הספר, בצירוף פאקסימיליות מגוף כתי"ק רבותינו נשיאינו.

*

כאמור, כל מעייננו במלאכה זו הוא לעשות רצון צדיק, הוא ניהו כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, שגילה דעת קדשו להוציא לאור את ספר התניא במתכונת מעין זו. תפלתנו שעלה בידינו להתקרב ככל האפשר לכוון לדעתו הק', ושזכינו לגרום לו נחת רוח במילוי רצון קדשו.

ויהי רצון שעל-ידי ספר זה ירבו העוסקים בלימוד ספר התניא קדישא בעיון, עד לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", במהרה בימינו ממש.

מנחם מענדל בלאאמו"ר ארי' ליב ז"ל קפלן

31) קיצורים הכוללים כמה פרקים – נדפסו בסוף הפרק האחרון מביניהם.

32) אודות קיצורים אלו וכתביהיד שמהם נדפסו – ראה בארוכה בסקירה שבסוף הכרך השני.

33) שינויים בין נוסח זה לנוסח שבגוף כתי"ק הצ"צ (שלא הי' למראה עיני כ"ק אדמו"ר בעת ההו"ל) – צויינו בהערות המו"ל.

34) ע' קמ ואילך.

ספר לקוטי אמרים

חלק ראשון

הנקרא בשם

ספר של בינונים

מלוקט מפי ספרים ומפי סופרים קדושי עליון נ"ע מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאוד בפך ובלבבך לעשותו. לבאר היטב איך הוא קרוב מאוד בדרך ארוכה וקצרה בעזה"י.

ונתוסף בו אגרת התשובה מאדמו"ר נ"ע בדרך ארוכה וקצרה כולל כל ענייני התשובה גם אגרת הקודש אשר כתב בכתב ידו הקדושה ולשונו הטהור.

כל אלה חוברו יחדיו תמים מלמעלה עיר וקדיש משמיא נחית

הוא ניהו כ"ק אדמו"ר הגדול הנאון האלקי אור עולם מופת הדור נזר ישראל ותפארתו קדוש ה' מכובד מרנא ורבנא שניאור זלמן נב"מ.

ועתה הוגה היטב התוצאה החדשה והמתקנת בעיון נמרץ כמבואר מעל"ד

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

770 איסטערן פארקוויי ברוקלין, נ. י.

שנת בקדוש ישראל יגילו לפ"ק

ספר של בינונים: ע"ד לשון רז"ל – ר"ה טז, ב. מפי ספרים ומפי סופרים: לשון זה – גם לקמן בהקדמה. הקדמת ח"ב. לקמן פמ"ב (בהיפוך הסדר). נמצא גם בספר עבודת הקודש (לר"מ ן' גבאי) ח"ד פ"א. של"ה ג, ב. שפט, א. שפט, ב. ועיין ירושלמי יבמות פ"ד הי"א¹. כי קרוב אליך גוי: נצבים ל, יד. לבאר היטב: ע"ד לשון הכתוב – תבוא כז, ח. בדרך ארוכה וקצרה: ע"ד לשון רז"ל – עירובין נג, ב.

(1) ושם: "רבי זעירא בעא קומי ר' מנא הידינו רבה רבה דמתניתא רבה דאולפנה". ובקה"ע שם: "איזה רבי יפרש לו אם רבו דברייתא .. או רבו ממש הלומד עמו".

ספר לקוטי אמרים – בגודל ענוותנותו קרא אדה"ז את ספרו בשם "לקוטי אמרים", להורות שאינו אלא ליקוט ענינים, מפי ספרים ומפי סופרים, והוא רק ליקטם וקיבצם למקום אחד, חלק ראשון הנקרא בשם ספר של בינונים – ספר המורה את סדר עבודת ה' ל"בינונים", מלוקט מפי ספרים – חסידים מפרשים שהכוונה לספרי השל"ה הקדוש ולספרי המהר"ל, ומפי סופרים – הבעש"ט והמגיד ממעזריטש, קדושי עליון נ"ע, מיוסד על פסוק כי קרוב אליך הדבר (התורה והמצוות) מאוד בפך ובלבבך לעשותו – הכתוב מלמדנו שקרוב מאד לאדם לקיים את התורה והמצוות בכל שלושת ה"לבושים", דהיינו כלי הפעולה של הנפש, שבהם מתלבשת הנפש כדי להביא לידי פועל את רצונה: מחשבה ("בלבבך"), דיבור ("בפך") ומעשה ("לעשותו").

ובעומק יותר – הכוונה בתיבת "בלבבך" אינה רק למחשבה, אלא גם לרגשי הלב, אהבת ה' ויראת ה': כשאדם מקיים מצוה מפני אהבתו להשי"ת, בידעו שהדרך היחידה להתקשר אליו היא ע"י קיום מצוותיו – אזי קיום המצוה הוא מתוך חיות ותענוג, כמו אדם העושה את רצון חברו האהוב עליו, שעשייתו היא מתוך תענוג וחיות; וכשנמנע מלעשות עבירה מצד יראתו הפנימית מהשי"ת – הרי גם בהימנעות זו שוכן הרגש שבלב. ונמצא, שפירוש פסוק זה הוא שקרוב מאוד לאדם לקיים את "הדבר", התורה והמצוות, מתוך רגשי הלב של אהבת ה' ויראת ה'.

לבאר היטב איך הוא קרוב מאוד – כי מטבעו נמשך הלב האנושי אחרי תאוות הגוף, וצריך להפוך ממש את נטיות הלב מתאוות עולם הזה לאהבת ה', ולפי הרגשתו אין זה דבר קל, ואינו "קרוב"; וכן קשה מאוד לאדם לנטוע בנפשו יראת ה', כדברי הגמרא (ברכות לג, ב): "אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא". ואם כן, איך נאמר בכתוב שהדבר הוא "קרוב מאוד" לכל אדם?

ונפש השנית שישנה רק בישראל ♦ **פרק ב ונפש השנית בישראל היא חלק אלוה ממעל כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים ואתה נפחת בי וכמ"ש בזהר מאן דנפח מתוכיה נפח פי' מתוכיותו ומפנימיותו שתוכיות ופנימיות**

ונפש השנית כו': ראה לקמן רפ"ט¹, פכ"ט², פל"א³. ונפש השנית בישראל היא חלק אלוה ממעל ממש: ראה לקו"ת בלק עג, ב ואילך⁴. נצבים סב, ג. וראה בארוכה ספר שפע טל בהקדמה (ובספרו נשמת שבתי הלוי שער ד ואילך). חלק אלוה ממעל: איוב לא, ב. חלק: ראה ב"ר פס"ה, טו⁵. לקמן אגה"ק ס"ז⁶. אוה"ת תצא ע' תתע"א⁷. אלוה: ראה שער רוח הקודש (הוצאת ירושלים תרל"ד) ה, ב⁸. כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים .. מאן דנפח מתוכיה נפח: ראה גם לקמן אגה"ת פ"ה. ויפח באפיו נשמת חיים: בראשית ב, ז. נשמת חיים: ראה פרדס שער ערכי הכינויים ערך נשמה יתירה⁹ וערך חיים¹⁰. שער ל (שער הנשמה) פ"א¹¹. ואתה נפחת ב: ברכות ס, ב. וראה לקו"ת האזינו עא, ג¹². וכמ"ש בזהר מאן דנפח מתוכיה נפח: הובא בשם בזהר גם לקמן באגה"ק ס"ו¹³, אבל לא נמצא בזהר ובתקו"ז שלפנינו¹⁴. אבל נמצא מאמר זה בספרי הקדמונים, ומהם בשם חז"ל: עמק המלך שער רישא דו"א פ"י (קכו, ג)¹⁵. שפע טל בהקדמה¹⁶. ס' יושר לבב בית א חדר ד פ"ב¹⁷. וראה ג"כ רמב"ן בראשית ב, ז¹⁸. בחיי יתרו כ, ז¹⁹. ספר הפליאה (הנקרא ג"כ ספר הקנה) ד"ה שאל משה למט"ט²⁰. מתוכיותו ומפנימיותו: ראה זח"ג מז, ב מענין ז' הבלים, ובביאורו להצ"צ לשם (ע' תתע"א ואילך) בענין ההבל הפנימי שהוא כמו נשיקין הנמשכים מאהבה רבה כו'.

(1) ושם: „מקום משכן נפש האלקית הוא במוחין שבראש, ומשם מתפשטת כו'". (2) ושם: „על נפש האלקית .. נאמר נשמה שנתת בי טהורה היא, שנתת בי דייקא, מכלל שהאדם עצמו איננו הנשמה הטהורה, כי אם בצדיקים שבהם הוא להפך שנשמה הטהורה שהיא נפש האלקית הוא האדם כו'". (3) ושם: „יש בקרבי חלק ה' ממש שישנו אפי' בקל שבקלים שהיא נפש האלקית עם ניצוץ אלקות ממש המלוכש בה להחיותה רק שהיא בבחי' גלות .. ולזה אשים כל מגמתי וחפצי להוציאה ולהעלותה מגלות זה להשיבה אל בית אבי' כנעור" קודם שנתלבשה בגופי שהיתה נכללת באורו ית' ומיוחדת עמו בתכלית כו'". ובהמשך הפרק: „ולמה עשה ה' כזאת להוריד חלק מאורו ית' .. והלבישו במשכא דחויא וטפה סרוחה, אין זה כי אם ירידה זו היא צורך עלי' כו'". (4) ועיי"ש (עג, ג) בענין ההמשכה ד, ויפח באפיו" כשיש דבר חוצץ. (5) ושם: „ואנכי איש חלק, כד"א כי חלק ה' עמו". (6) ושם: „להבין לשון חלקו וגורלנו צריך לבאר היטב לשון השגור במאד"ל אין לו חלק באלקי ישראל כי הגם דלכאורה לא שייך לשון חלק כלל באלקות יתברך שאינו מתחלק לחלקים ח"ו .. כי הנה באמת הקב"ה .. הוא קדוש ומובדל מעליונים ותחתונים .. רק התפשטות החיות אשר הקב"ה מחי' עליונים ותחתונים הוא עד"מ כמו הארה מאירה משמו יתברך .. והנה הארה זו אף שלמעלה היא מאירה ומתפשטת בבחי' בלי גבול ותכלית .. אעפ"כ ברדתה למטה ע"י צמצומים רבים להחיות הנבראים והיצורים והנעשים היא נחלקת דרך כלל למספר תרי"ג .. וכן הוא ממש בנשמת האדם כי הנה כל הנשמות שבעולם היו כלולות באדה"ר ודרך כלל היתה נשמתו נחלקת למספר תרי"ג רמ"ח אברים ושס"ה גידים אך דרך פרט נחלקת לניצוצות אין מספר שהן נשמות כל ישראל". (7) בביאור הפסוקים: „ה' מנת חלקי וכוסי אתה גוי" (תהלים טז, ה). וראה יהל אור עה"פ: „ה' מנת חלקי זהו מצד שרש נש" בעצמן", „צור לבבי וחלקי אלקים לעולם" (שם עג, כו), „לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא" (ירמי' י"ד, טז). (8) ושם: „הנשמה באה משם אלוה, ובהגהה — שלבוש הנשמה נמשך משם אלוה, אבל הנשמה עצמה היא הוי' ממש. (9) ושם: „נשמה סתם היא בינה .. ובר"מ פי' כי נשמה יתירה היא כתר ואין לנו לפרש אלא שנאמר שכאשר נקרא הבינה נשמה יתירה היא כשמתייחדת עם החכמה והכתר ונקראת מצד הכתר נשמה יתירה כי הוא היתרון על הנשמה". (10) ושם: „חכמה ובינה .. הם נקראים חיים ומשם נשפיעים החיים .. ובינה משפיע החיים אשר תקבל מהחכמה .. שהעיקר והמקור הוא החכמה ומשם יבאו אל הבינה .. ג' ראשונות נקראות חיים כי כאו"א מהם היא חיים למה שלמטה ממנה עד המדריגה התחתונה ומהם החיים נמשכים". (11) ושם: „הנשמה ר"ל צורת האדם נחלק לשלשה חלקים והם נפש רוח ונשמה .. הנשמה אצולה מבינה כו'". וראה גם אוה"ת בראשית תקיט, ב ואילך. (12) ושם: „פי' נפחתה הוא בחי' הבל העליון להיות נפרד דבר ויש בפני עצמו כאדם הנופח ההבל מפיו שההבל נעשה נפרד לעצמו וכן אצל הנשמה כתיב ויפח באפיו נשמת חיים והוא בחי' רוח פיו ומוצא פי ה' .. ומוצא היינו בצאתו מהעולם אל הגילוי". (13) אבל באגה"ת פ"ד"ה ואגה"ק סי"ב — הובא סתם, ולא בשם בזהר. (14) ומ"מ, כיון שמפורש בתניא „כמ"ש בזהר", אפשר לסמוך שנאמר כן בזהר, אלא שלא הגיע לידינו (כ"ק אדמו"ר — תו"מ תשמ"ה ח"ה ע' 3019). (15) ושם: „ויפח באפיו נשמת חיים, ואמחז"ל כל הנופח מעצמותו הוא נופח". (16) ושם: „ויפח כו', ידוע כל הנופח מעצמותו הוא נופח". (17) ושם: „הנשמה .. חלק אלוה ממעל ממש .. כידוע ויפח באפו נשמת חיים ואמרו המקובלים ע"ז כי כל הנופח מעצמותו הוא נופח". (18) ושם: „כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו". (19) ושם: „כיון שהקב"ה נפח באפיו על כל פנים מרוחו נתן בו". (20) ושם: „ויפח באפיו נשמת חיים, מי שנופח משלו הוא נופח".

א. ונפש השנית: איתא בקהלת רבה עה"פ, „ראיתי גוי עם הילד השני": „עם הילד השני — זה יצר טוב".

וי"ל בביאור הטעם שהיצ"ט נקרא בשם „הילד השני":

(1) קהלת ד, טו.

♦♦ פרק ב שנה פשוטה: כד כסלו. שנה מעוברת: כו כסלו

ועוד יש לכל נפש אלהית שלשה לבושים — עומדים לשירותה שלשה כלי פעולה, הנקראים „לבושים“, לפי שהנפש מתלבשת בהם כשהיא פועלת על-ידם, ומתפשטת מהם כשאינה משתמשת בהם; וכשם שלבושי האדם מסייעים להביא לידי ביטוי את יופיו וחשיבותו של האדם, כך מסייעים לבושי הנפש להביא לידי ביטוי את השכל והמדות שבנפש, שהם מחשבה דבור ומעשה של תרי"ג מצות התורה. ומפרש: שכשהאדם מקיים במעשה כל מצות מעשיות — מניח תפילין, נוטל ד' מינים וכדומה, ובדבור הוא עוסק בתורה, שהיא פירוש כל תרי"ג מצות והלכותיהן — כגון מסכת ברכות המפרשת את מצות ברכות ודיני, מסכת שבת המפרשת את מצות שבת ודיני, וכו', ובמחשבה הוא משיג כל מה שאפשר לו להשיג בפרד"ס התורה: פשט, רמז, דרוש, סוד, הרי כללות תרי"ג אברי שנפשו מלובשות בהשגת התורה שהוא משיג בפרד"ס

מחשבה דבור ומעשה: ראה תו"א שמות נ, א שהמחדו"מ מקבלים לפעמים מהמדות שכלב ולפעמים מהשכל. וראה תו"א שם נב, א. מקץ לו, א. לת, ג. פרד"ס התורה: ראה תיקוני ז"ח קב, רע"ד. וראה זח"ג קי, א.

ברכות המפרשת את מצות ברכות ודיני, מסכת שבת המפרשת את מצות שבת ודיני, וכו', ובמחשבה הוא משיג כל מה שאפשר לו להשיג בפרד"ס התורה — בד' חלקי התורה: פשט, רמז, דרוש, סוד, הרי כללות תרי"ג אברי

הדיבור — לבוש המדות (ז"א), והמעשה — גילוי לבוש המלכות. או במלות אחרות: השכל מתגלה במחשבה, המדות (בעיקרון) — בדיבור, וכח הגילוי בנפש (בעיקרו) — מתגלה במעשה. והרי הלבוש והמלוש מתאחדים, וק"ל. (כ"ק אדמו"ר³)

ג. שלשה לבושים שהם מחשבה דבור ומעשה של תרי"ג מצות התורה. הרי כללות תרי"ג אברי נפשו מלובשים בתרי"ג מצות התורה: וי"ל שע"ז מקשר עשר ספירות דאצילות בג' עולמות ב"ע, שהם כנגד הג' לבושים.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁴)

ד. ובדבור הוא עוסק בפירוש כל תרי"ג מצות והלכותיהן ובמחשבה הוא משיג כל מה שאפשר לו להשיג בפרד"ס התורה: צריך עיון מהו הצורך לפרש את המצוות שבדיבור ובמחשבה (דלכאורה ה' לו לכתוב סתם שמקיים בדיבור ובמחשבה את כל המצוות שבדיבור ובמחשבה, כמו שכתב בנוגע למעשה — „כשאדם מקיים במעשה כל מצוות מעשיות“).

(כ"ק אדמו"ר⁵)

ה. צריך עיון: (א) למה חשיב רק מצות תלמוד תורה,

א. שלשה לבושים שהם מחשבה דבור ומעשה: משמע כאן שהמחדו"מ הם לבושים להנשמה בלבד ואינם מהנשמה עצמה. ולכאורה קשה ממ"ש האריז"ל¹ שהנשמה מלאה אותיות, היינו שבעצמיות הנשמה ישנו בחי' כח הדיבור שבו כ"ב אותיות רוחניות, אלא שהן בבחי' מלבוש, היינו שבאותיות אלו מתלבשות גם אותיות גשמיות ע"י ה' מוצאות הפה שהם כלים לאותיות אלו (כגון הלשון — כלי לאותיות דטלנ"ת וכו'), אבל כח הדיבור עצמו הוא מהנשמה עצמה ולא לבוש בלבד.

והביאור בזה — שבתניא קאי על אותיות המחשבה והדיבור שהאדם חושב ומדבר לאחר שנברא, שמחשבות ודיבורים אלו הם אודות ענינים גשמיים מעניני העולם, והם לבושים בלבד להנשמה; ומה שהנשמה מלאה אותיות — קאי על המחשבה והדיבור של הנשמה קודם בואה לעולם, שהם מהנשמה עצמה (המחשבה — בחי' בינה, והדיבור — בחי' מלכות).

(כ"ק אדמו"ר הזקן²)

ב. אין בזה סתירה למ"ש בכ"מ שמחשבה דיבור ומעשה הם בדוגמת חב"ד חג"ת ונהי"ם או חב"ד ז"א ומלכות, כי הכוונה שם היא לומר שמחשבה היא לבוש השכל,

(1) ראה ע"ח שער ה (שער טנת"א) פ"ג. (2) מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תנו. (3) אגרות קודש ח"י"ח ע' תקנת. (4) קיצורים והערות ע' פ. (5) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות“.

מלבושיו כמ"ש וימינו תחבקני שהיא התורה שנתנה מימין שהיא בחי' חסד ומים:

מלבושיו – שאעפ"כ נחשב לו שהמלך הוא המחבק, ולא הלבושים בלבד. ומביא אדה"ז ראי' שענין זה, ש"המלך מחבק", ישנו גם בתורה, היינו שרצונו וחכמתו של הקב"ה, שהם דבר אחד עם הקב"ה עצמו, מקיפים ומחבקים את האדם הלומד תורה: **כמ"ש וימינו של הקב"ה תחבקני, ש"ימינו" היא התורה, שנקראת "ימין" לפי שנתנה מימין** –

וימינו תחבקני: ש"ש ב, ו, ת, ג. התורה שנתנה מימין: ברכה לג, ב. ברכות סב, א. שהיא בחי' חסד: ראה סוכה מט, ב.⁴
(4) ושם: "מאי דכתיב פי' פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה, וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד כו".
מיד ימינו של הקב"ה, שהיא (התורה) בחינת חסד ומים – על-פי קבלה "ימין" הוא בחינת חסד ומים, ושמאל הוא בחינת אש וגבורה (והרי התורה נמשלה למים, כאמור לעיל).

נמוך²⁰⁴. וזהו שמוסיף שהתורה היא בחינת מים, היינו שירידת התורה מלמעלה למטה היא בדוגמת ירידת המים²⁰⁵ ש"מניחין מקום גבוה", כיון שעיקר התורה הוא דוקא למטה²⁰⁶.
(כ"ק אדמו"ר¹⁴⁴)
ע. שהיא בחי' חסד: להעיר מפע"ח שער חג הסוכות רפ"א: "החסדים נקרא ימין".
(כ"ק אדמו"ר⁵)

סט. וימינו תחבקני שהיא התורה שנתנה מימין שהיא בחי' חסד ומים: הדיוק "חסד ומים" (אף שלענין נתינת התורה מימין נוגע רק היותה בחי' חסד) – כי ההמשכה מלמעלה למטה שבחסד היא באופן שהעליון תופס מקום (וכמו בהשפעת איש החסד, שבהשפעתו לזולתו נרגש החסד דהמשפיע), משא"כ ההמשכה מלמעלה למטה דמים היא באופן ש"מניחין מקום גבוה והולכין (דוקא) למקום

קיצור יבאר שיש לכל נפש אלקית ג' לבושים, שהם מחדו"מ של תרי"ג מצוות התורה: בחי' חב"ד שבנפשו מלובשת בהשגת התורה שהוא משיג בפרד"ס, והמדות שהן אהבה ויראה וענפיהן מלובשות בקיום המצוות במעשה ובדיבור, כי האהבה שורש רמ"ח מ"ע והיראה שורש שס"ה ל"ת.

גם יבאר איך שהגם שג' לבושים אלו שמהתורה ומצוותי' נקראו לבושים לנר"ן, עם כל זה גבהה וגדלה מעלתן לאין קץ על נר"ן עצמן, שהרי "אורייתא וקוב"ה כולא חד", שהיא חכמתו ורצונו של הקב"ה, שהוא היודע והדיעה כו', ולית מחשבה תפיסא בי' כלל, כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצוותי', אזי היא תפיסא ומתלבשת בהקב"ה ממש, שאור ה' ממש מקיפה. וכמ"ש "כצנה רצון תעטרנו", שהוא רצונו ית' שבתורה.

ולכן אמרו "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב", שבעוה"ב אין משיגים כי אם זיו לבד, משא"כ ע"י התורה ומצוות תפיסא במהותו ועצמותו ממש.

– חסד בלתי מוגבל, שלכן המשתחויה היא בכל מקום בשוה; וזה שהתורה היא דוקא למטה הוא בחינת מים דתורה, ככפנים. (206) ראה גם לעיל אות נב.

(204) תענית ז, א. (205) ומ"ש שהיא (גם) בחינת חסד – הוא ביאור על זה שהתורה היא "ימינו". ואולי יש לומר, דזה שהתורה היא בכל מקום בשוה (כנ"ל הערה 142) שייך לזה שהתורה היא בחינת חסד

לקושי אמרים

— תניא —

פרק יח

אמנם, מאחר שאהבה זו צריך האדם להוליד בנפשו על-ידי התבוננות בגדולתו ית' — אף שאפשר לומר שקרוב (ונקל) לאדם להוליד אהבה זו בנפשו, מ"מ, אי-אפשר לומר שהדבר „קרוב מאד“, כי כדי להתבונן בגדולתו ית' צריך האדם לכל-לראש שיהי' לו במה להתבונן, היינו שתהי' לו ידיעה והשגה בעניני גדולת ה' כדי להתבונן בה, וגם האדם עצמו צריך להיות מוכשר לענין ההתבוננות; והרי בכתוב נאמר „כי קרוב גו' מאד“? ולזה מתחיל אדה"ז בפרק זה לבאר את תיבת „מאד“ — שהאופן שבו הדבר „קרוב מאד“ הוא על-ידי ה„אהבה מסותרת“ להשי"ת שישנה בלבו ובנשמתו כל איש ישראל, ונדרש רק לעוררה ולגלותה בנפשו; ולזה אין צורך בהתבוננות בגדולתו ית', אלא די בכך ש„ישים אל לבו“ ענין זה (כלשון אדה"ז לקמן פכ"ה), דהיינו שימת-לב בנוגע לתכונת נפשו (ולא בגדולת ה'), ולכן „קרוב מאד“ לכל איש ישראל לקיים תורה ומצוות מתוך אהבה זו.

בפרק י"ז ביאר אדה"ז את הכתוב „כי קרוב אליך הדבר מאד בפין ובלבבך לעשותו“ (היינו ש„קרוב מאד“ לכל אדם מישראל לקיים תורה ומצוות „בלבבך“, באהבת ה' וביראת ה'), שהדבר „קרוב מאד“ לכל אדם על-ידי ענין „מוח שליט על הלב“, כי גם מי שאין לבו ברשותו להתעורר באהבת ה' וביראת ה' כל אימת שירצה — הרי מוחו ברשותו הוא; וכשיתבונן במוחו בגדולתו ית' — יוליד בנפשו רצון להתדבק בהשי"ת על-ידי לימוד התורה וקיום המצוות, ורצון זה שבמוח ישלוט על תאוות הלב, וישיג את מבוקשו — לימוד התורה בפיו, וקיום המצוות בשאר אבריו. ואף אם לא יוכל להוליד בנפשו מדרגה אמיתית של אהבה, שתהי' גלוי' ומורגשת בלבו, אלא האהבה תהי' רק במוחו ובתעלומות לבו — הרי גם אהבה זו יש בה כדי להביאו לידי „לעשותו“, קיום התורה והמצוות, שהוא עיקר האדם ותכליתו.

♦ פרק כג ועם כל הנ"ל יובן ויבואר היטב בתוספ' ביאור מה שאמרו בזהר דאורייתא וקודשא בריך הוא כולא

חד — התורה והקב"ה הם דבר אחד ממש,

ובתיקונים (תיקוני זהר) פירשו דרמ"ח פקודין (מצוות עשה) שבתורה אינון רמ"ח אברין דמלכא — „אבריו” של הקב"ה, מלך העולם [בשם שבאדם כל אבר הוא כלי לכח מיוחד בנפש המתלבש באותו אבר (למשל: העין היא אבר וכלי לכח הראי, האוזן — כלי לכח השמיעה וכו'), כך כל מצוה היא כלי להמשכה מיוחדת מרצונו של הקב"ה. והיינו, שנוסף

פרק כג: לתוכן הפרק — ראה ביאור תניא¹. הנ"ל: פרקים כ"ב. דאורייתא וקב"ה כולא חד: נסמן לעיל ב„הקדמת המלקט”. ובתיקוני: תיקון ל (עד, סע"א).

(1) שם נתבאר בארוכה ענין מעלת התורה (ד„אורייתא וקב"ה כולא חד”) לגבי המצוות (שהן רק „אברים דמלכא”), וכן החילוק בין ביטול הגוף לגבי הנשמה ובין ביטול המרכבה לגבי הרוכב — ראה „ליקוט פירושים” אותיות א. יח.

כפיקודין: ביאור הדברים — בהקדים, שלכאורה מאמרי הזהר אלו „אורייתא וקב"ה כולא חד”, „רמ"ח פיקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא” מתייחסים לתומצ' כפי שהן למעלה דוקא:

„אורייתא וקב"ה כולא חד” — אפ"ל שהוא ענין היחוד ד„איהו וחיהו חד”¹, שלמעלה מהיחוד ד„איהו וגרמוהו חד”².

ובזה גופא י"ל בכמה אופנים³: (א) בתו"א⁴ מפרש (וכ"ה בע"ח⁵) ש„חיהו” קאי על חכמה⁶ (כמ"ש⁷ „החכמה תחיה”), שהו"ע התורה, משא"כ „גרמוהו” קאי על המדות⁸ (שהו"ע המצוות, „אברין דמלכא”, כדלקמן)⁹. (ב)

ועל מי יהי נקרא רחום וחנון. משא"כ בחי' חכמה היא למעלה מהעולמות [כמארז"ל (ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד. ויש"נ. זח"ב מט, א), „אלפיים שנה קדמה תורה לעולם”, דקאי על המוחין, לשון „אאלפך חכמה אאלפך בינה” (ראה איוב לג, לג. שבת קד, א)], ושייכת גם לעצמותו, „גם אילו לא ברא העולמות” (תו"א שמות ג, ד). וכמאמר „אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא” (תקו"ז בהקדמה יז, ב), הרי שאנו קוראים אותם בשם „חכים” גם במדרגת „לא ידיעא”, שאינה שייכת לעולמות כלל. [וכמו שהוא באדם, שענין המדות שייך רק לזולתו ולא לעצמו, שכשגומל חסד עם חברו נקרא חסדן, אבל אינו שייך לומר שיתחסד ויעשה חסד לעצמו או ירחם על עצמו. משא"כ חכמה שייכת גם לעצמו, שיכול להשכיל השכלות ולהיות עסוק וטרוד במושכלות ובדברי חכמה].

המשך תער"ב ח"ג ע' א'שצא, דהנה לעיל (פ"ד) כתב אדה"ז בביאור ענין „אורייתא וקב"ה כולא חד”: „פי' דאורייתא היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, והקב"ה בכבודו ובעצמו כולא חד כי הוא היודע והוא המדע וכו' כמ"ש לעיל בשם הרמב"ם, היינו שמעלת „אורייתא וקב"ה כולא חד” היא מצד היחוד ד„הוא המדע והוא היודע כו”, והרי יחוד זה ישנו גם במדות, כמבואר לקמן בשער היחוד והאמונה (פ"ח) ש„מ"ש הרמב"ם ז"ל שהקב"ה מהותו ועצמותו ודעתו הכל אחד ממש .. כן הענין ממש בכל מדותיו של הקב"ה .. כגון חנון ורחום וחסיד וכיוצא בהן כו”, וא"כ מה בין אברים (מדות) לתורה (חכמה). וצ"ל שאף שמצד עצמותו שוה

א. יובן ויבואר היטב בתוספ' ביאור מה שאמרו בזהר דאורייתא וקב"ה כולא חד ובתיקוני' פירשו דרמ"ח פיקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא .. שמעשה המצוות וקיומן הוא לכוש הפנימי לפנימית רצון העליון .. ולכן נקרא' אברי דמלכא ד"מ כמו שאברי גוף האדם הם לכוש לנפשו .. כך ד"מ החיות של מעשה המצוות וקיומן הוא בטל לגמרי לגבי רצון העליון המלוכש בו .. אך המחשבה וההרהור בד"ת .. מיוחדים ממש ביחוד גמור ברצון העליון .. כי רצון העליון הוא הוא הדבר הלכה עצמה .. וז"ש דאורייתא וקב"ה כולא חד ולא אברין דמלכא לחוד

(1) תקו"ז בהקדמה (ג, סע"ב). (2) כמובן מזה שמחלקם בזהר לשנים (ולא „איהו וחיהו וגרמוהו חד”), שמהו מובן שאף ששניהם „חד”, מ"מ אינו דומה היחוד שבין „איהו וחיהו” להיחוד שבין „איהו וגרמוהו” (ראה גם סה"מ תרכ"ט ע' שעה. המשך מים רבים תרל"ו פ"ל. פל"ב (סה"מ) תרל"ו ח"א ע' לו. ע' לט ואילך). המשך וככה תרל"ז פע"ז (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תקפב). המשך תער"ב פקנ"ג (ח"ב ע' תי ואילך). וראה בארוכה לקמן אגה"ק ס"כ, שהקשה „איך הא"ס חד עם גרמוהו”, ומאריך לתרץ (אבל על „איהו וחיהו חד” לא הקשה כלל, כי הם חד ממש). (3) ראה גם המשך מים רבים תרל"ז פקנ"א (סה"מ שם ע' קסה). המשך תער"ב שם. סה"מ תש"ח ע' 161. (4) יתרו ע"א, א. (5) שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"ה — הובא גם בלקו"ת שה"ש לט, ג. (6) בסה"מ תרנ"ג ע' רכז — ש„חיהו” קאי על המוחין. וצ"ח בע"ח ובלקו"ת שה"ש שם (ששם מבואר ש„חיהו” קאי על חכמה דוקא, משא"כ בינה היא בכלל „גרמוהו”) (כ"כ אדמו"ר — הערה לסה"מ תש"ח שם). (7) קהלת ז, יב. (8) ותוכן החילוק ביניהם (ראה בארוכה סה"מ תרל"ג ח"ב ע' תקמ ואילך. ויש"נ): המדות — כל ענינן הוא בשייכות לעולמות (ראה גם לקו"ת מסעי צג, ג. בהעלותך כט, ד), והיינו שהן לצורך קיום העולמות והתהוותם וחיותם, כמ"ש (תהלים פט, ג) „כי אמרתי עולם חסד יבנה”, וכמ"ש (שם כה, ו) „זכור רחמיך הוי' וחסדיך כי מעולם המה”; אבל בעצמות ואו"ס, קודם שנעשה מקור לעולמות — אינו שייך כלל ענין המדות, כמו בחי' חסד או רחמים, כי על מי יתחסד או ירחם,

והנה, ע"י קיום הדברים הנ"ל, ♦ **פרק לב והנה ע"י קיום הדברי הנ"ל להיות גופו נבזה ונמאס בעיניו רק שמחתו** תהיה שמחת הנפש לבדה הרי זו דרך ישרה וקלה לבא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן. כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו ♦
 והנה, ע"י קיום הדברים הנ"ל, להיות גופו נבזה ונמאס בעיניו – מצד חשבון הנפש שערך, ובידעו שפלות מצבו מצד גופו, רק שמחתו תהיה שמחת הנפש לבדה – שמחה מצד נפשו האלקית, שאותה הוא מוציא מהגלות ומהשבי על-ידי מצוות ומעשים טובים, הרי זו דרך ישרה וקלה לבא לידי קיום מצות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל, למגדול במצוות ובמעשים טובים ועד קטן במצוות ובמעשים טובים – לאהוב כל אחד מהם כמו שאהב הוא את עצמו, כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו (בעיניו) – הרי לא יתכן שיאהב את עצמו יותר מאשר את חברו מצד מעלת גופו; ולאידך, לא יתכן שיאהב את עצמו יותר מאשר את חברו מצד

הדברי הנ"ל: בפרקים הקודמים. נבזה ונמאס בעיניו: ע"ד לשון הכתוב – תהלים טו, ד. ואהבת לרעך כמוך: קדושים יט, יח. למגדול ועד קטן: ע"ד לשון הכתוב – אסתר א, ה. כ.

טובים – לאהוב כל אחד מהם כמו שאהב הוא את עצמו, כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו (בעיניו) – הרי לא יתכן שיאהב את עצמו יותר מאשר את חברו מצד מעלת גופו; ולאידך, לא יתכן שיאהב את עצמו יותר מאשר את חברו מצד

א. פרק לב: במהדורא קמא דספר התניא – לא נמצא פרק זה, אלא הענינים דפל"ג באים בהמשך אחד להענינים דפל"א. ורק במהדורא בתרא – ספר התניא שלפנינו – הוסיף אדה"ז פרק שלם, שתוכנו ענין אהבת ישראל, ובביאור.

ובזה ישנם לימוד והוראה מיוחדים² – בגודל ההדגשה בתורת החסידות בענין אהבת ישראל:

אם יעלה על הדעת שיש מקום לקס"ד שענין אהבת ישראל אינו צריך להיות בהדגשה בכל מקום ומקום – והראי, שמלכתחילה לא נכלל פרק זה במהדורא קמא דספר התניא, ואפשר הי' ללמוד את ספר התניא ללא פרק זה – בא על כך הלימוד מזה שבמהדורא שלאח"ז (ובפרט שהיא מהדורא בתרא) הוסיף אדה"ז פרק זה (והרי הכל הולך אחר החיתום)³, ע"פ דברי הכהן והשופט „אשר יהי בימים ההם“⁴, שעכשיו אין מקום וקס"ד כלל וכלל באופן אחר. ואדרבה – ע"ד דברי המשנה⁵ „למה

מזכירין דברי היחיד בין המרובין לבטלה, שאם יאמר אדם כך אני מקובל, יאמרו לו כדברי איש פלוני שמעת (ונדחו דבריו)“.

(כ"ק אדמו"ר⁶)

ב. הטעם שפרק זה, שבו מדובר אודות ענין אהבת ישראל, נקבע בתור פרק ל"ב בספר התניא⁷ (תורה שבכתב של חסידות חב"ד⁸) – כי אהבת ישראל (נוסף להיותה אחד היסודות העיקריים של תורת החסידות⁹) היא ה"לב" של תורת החסידות ועבודת ה'¹⁰.

והביאור בזה¹¹ – יש לומר:

שלימות כאו"א מהאברים תלוי בקיום המצוות השייכות לכאו"א מהם¹², ומכיון שמצות אהבת ישראל היא בלב – הרי היא מציאות הלב¹³. ומכיון שהיא הלב שבאדם – הרי היא גם הלב דתורה¹⁴ ודפנימיות (ונשמת) התורה¹⁵. ובפשטות – שכשם שהלב מחי את הגוף כולו (שהרי

קונטרס אהבת ישראל. „ספר הערכים – חב"ד ח"א ע' תרלב ואילך (וש"נ). (10) ולכן מקומו באמצע ספר התניא – כמו הלב שמקומו באמצע הגוף (זח"ג רכא, רע"ב). (11) נוסף על זה ש„לב“ פירושו גם „עיקר“, ואהבת ישראל היא לב ועיקר התורה, כמארז"ל (ספרא עה"פ קדושים יט, יח) „זה כלל גדול בתורה“ (12) לקו"ת נצבים מה, ג. וש"נ. (13) ואף שישנן כמה מצוות התלויות בלב – כיון שאהבת ישראל „זהו כל התורה כולה“ (שבת לא, א), כולל גם המצוות שהן חובות הלבבות [ולהעיר ממאמר אדה"ז „היום יום“ כח ניסן] שאהבת ישראל גדולה מאהבת ה', הרי היא כללות מציאות הלב. (14) ראה זח"ג כט, ב וסה"מ תש"א ע' 99 ואילך – עה"פ (חוקת יט, ד) זאת התורה אדם. (15) ויומתק ביותר – ע"פ המבואר לקמן באגה"ק (סל"א), שע"י אהבת ישראל בלב בני ישראל, באופן המבואר בפרק לב שבתניא (תורה), הרי הלב דקוב"ה (בחי' שכינתא) כביכול בריא בתכלית, עיי"ש.

(1) כפי שנתפרסמה בכת"י (נדפסה לאח"ז – קה"ת, תשמ"ב). (2) שהרי כל דבר הוא בהשגחה פרטית (כש"ט הוספות סקע"ט ואילך ע' שסד ואילך). (וש"נ), כולל גם – זה שהשתלשלות הדברים הגיעה לידינו. (3) לשון חז"ל – ברכות יב, א. (4) פ' שופטים יז, ט. (5) עדיות פ"א מ"ו. (6) תו"מ תנשא ח"ב ע' 172. (7) שהרי חלוקת הפרקים בספר התניא נעשתה ע"י אדה"ז, וממילא היא מדויקת בתכלית (ראה לעיל בלקוטים ע' יב) אות לו ואילך). ועאכ"כ בנוגע לפרק זה, שלא הי' בכתבי היד של התניא (הקודמים לדפוס), אלא ניתוסף אח"כ ע"י אדה"ז (כנ"ל אות א), והכניסו דוקא באמצע ספרו (שלאורה הוא דבר פלא, שהרי בפשטות כשמוסיפים איזו הוספה, מקומה הוא בסוף הספר או בתחלתו, ולא באמצעיתו, ומזה גופא מוכח שענין זה הוא בתכלית הדיוק). בתור פרק לב. (8) ראה לעיל בלקוטים ע' ב) אות א ואילך. וש"נ. (9) ראה לקו"ד ח"ג ע' תשנ ואילך.

ואפסי עוד — רק אני קיים ואפס זולתי. ונמצא, שהעולם הזה ראוי להיקרא בשם „תחתונים” יותר מכל. והנה, מאחר שנתבאר שיטת השתלשלות אחת של עולמות, שיש בה עולמות עליונים ועולמות תחתונים — הרי יש מקום לחקור אילו עולמות הם עיקר ותכלית ההשתלשלות: האם העיקר הוא העולמות העליונים, שבהם ישנו גילוי אלקות, ואילו העולמות התחתונים נבראו רק כדי שעלידם תהי' ניכרת מעלת העליונים (כי מעלת העליונים וסט"א⁵⁹).

שכל נקודה בעוה"ז מלאה בקליפות (עד ששמו של עוה"ז — ששמו של כל דבר מורה על מהותו⁵⁸ — הוא „עולם הקליפות וסט"א⁵⁹).

יג. תכלית השתלשלו' העולמו' .. אינו בשביל עולמות העליוני': אף שלגבי המאציל גם הם נחשבים „תחתונים”.

(כ"ק אדמו"ר⁶⁰)

יד. תכלית השתלשלו' העולמו' .. אינו בשביל עולמות העליוני' הואיל ולהם מזור פניו ית' אלא התכלית הוא עו"הו התחתון: י"ל הכוונה בזה — בכמה אופנים:

(כ"ק אדמו"ר⁶¹)

אופן א': א"א לומר שהכוונה בהתהוות העולמות העליונים (עולם האצילות) היא בשביל עצמם, מאחר שאינם התהוות חדשה⁶², אלא ירידה מאור פניו ית' בלבד⁶³.

(58) ראה לקו"ש ח"ו ע' 35 ואילך. וש"נ. (59) לעיל פ"ו. (60) לקו"ש שם ע' 82. (61) סה"מ תשי"ב ע' 190. (62) וכדאיתא בפרדס (שער טז (שער אבי"ע) בתחלתו) שכללות ענין האצילות הוא ש"כ המאציל בנאצל, ולא נתחדש בו דבר. ולכן נקרא עולם האצ"י בתואר „קנין” [כמאמר „ברוך עושך ברוך יוצרך ברוך בוראך ברוך קונך” (סדר קידוש לבנה), שד' לשונות אלו הם כנגד ד' עולמות אבי"ע, ו„ברוך קונך” קאי על אצ"י (תו"א משפטים עו, ב. ובכ"מ)] כמו הקונה חפץ מחבור, שעי' הקנין לא נתחדש שום דבר בגוף החפץ, שאותו הדבר ממש שהי' ברשות המוכר הוא עתה ברשות הלוקח, אלא שיצא מרשות לרשות בלבד. (63) וזהו כללות ענין אצילות — לשון ירידה, וכמ"ש (בהעלותך יא, ז) „וירדתי גו' ואצלתי מן הרוח אשר עליך גו'”, „אור"ד ואמשיך בחי' שלך שיהי' למטה ממדרגתך” (תו"א וירא יד, א). (64) ובפרטיות יותר: איתא בפרדס (שם פ"ב. וכ"ה בהקדמת פער"ח ד"ה לשון מוריני בשם האריז"ל), שבאצילות יש ג' בחינות: (א) „בחי' א"ס”, דהיינו ירידת האור העצמי דא"ס המאציל למטה ממדרגתו, כדי שתומשך ממנו הארה לעשר ספירות דאצילות (ראה גם תו"א שם). (ב) „בחי' העצמות”, היינו האור המתפשט מן העצמות ומתלבש בעשר הספירות. (ג) „בחי' הספירות עצמם”, דהיינו הכלים. הכוונה במ"ש „הואיל ולהם ירידה מאור פניו ית'”: בחי' א"ס שבאצילות (בחי' הא') — הרי הוא אלקות, אלא שירד למטה ממדרגתו, למקום הנאצלים; ומכ"ש בחי' התפשטות גילוי האורות דאצ"י (בחי' הב') — שהוא בבחי' גילוי ההעלם מא"ס המאציל, שהו"ע הירידה ממדרגתו כמו שהי' קודם שנאצל (כדלקמן בפנים בארוכה). זה שייך (רק) לגבי האורות דאצ"י, שהם בבחי' גילוי ההעלם (ולא לגבי הכלים דאצ"י (בחי' הג'), שנתהוו מהבירורים דשבה"כ דתהו (כדלקמן

ובפרטיות:

עולם האצילות — אין ענינו התחדשות דבר⁶⁴, שהרי עשר הספירות דאצ"י כלולות כבר באו"ס המאציל, אלא הוא בחי' גילוי ההעלם בלבד⁶⁵, היינו יציאה מהעלם דאוא"ס המאציל אל הגילוי⁶⁶.

והנה, כלל הוא בכל גילוי הבא מהעלם, שהגילוי הוא בבחי' ירידה במדרגה לגבי מדרגתו כמו שהי' כלול תחילה בהעלם, כי הגילוי כמו שהי' כלול בהעלם הוא למעלה באין-ערוך מהגילוי שנעשה לאחר ההעלם⁶⁷.

וכן הוא בנדוד⁶⁸, שעי' גילוי ההעלם דעולם האצילות ירדו הספירות ממדרגתן⁶⁹:

אף שגם קודם שנאצלו הספירות, בהיותן בהעלם, הן בבחי' אור בלבד ולא בבחי' עצמי — מ"מ, קודם שנאצלו ה"ה

בפנים), ואינם גילוי ההעלם בלבד), ולגבי הכלים הביאור הוא כאופן הב' דלקמן. אבל י"ל שגם הכלים אינם בבחי' התחדשות, שהרי הם אלקות, וא"כ גם הם בבחי' גילוי ההעלם, ולפי"ז שייך ביאור זה גם לגבי הכלים. ולא מיבעי לשיטת המערכת (מערכת האלקות פ"ג) ועכוה"ק (ח"א פ"ב) שהע"ס הן התגלות הכח הכמוס והחתום שבמאציל, אלא אפילו לשיטת הרקנטי [בטעמי המצוות שלו (בסופו, בחלק שלא נדפס ונמצא בכת"י) — הובאו דבריו בפ"י החייט (מנחת יהודה) למערכת שם ובפרדס שער ד (שער עצמות וכלים) פ"א] שהן בריאה — אין הכוונה בריאה ממש ח"ו, שהרי הן אלקות, אלא שיש הפרש באופן התגלותן* (ראה אוה"ת ענינים ע' רנט. ע' רסב. חיי שרה קי, א. הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' יב ואילך. סה"מ תרס"א ע' קעט. תרס"ד ע' פ ואילך. המשך תרס"ו ע' רנד ואילך). (65) ראה תו"א בראשית ג, א. וירא שם. משפטים שם. ובכ"מ. (66) כי אף שלגבי עצמות אוא"ס גם העולמות שלמעלה מאצ"י הם בבחי' גילוי ההעלם, מ"מ בכללות הם עדיין בבחי' העלם [וכדאיתא בתו"א (וירא שם) שבכללותו כתר הוא בחי' אוא"ס שלפני הצמצום], ואצ"י הוא גילוי ההעלם. (67) ראה גם סה"מ תרס"א ע' קעה. (68) וכמ"ש (תקו"ז בהקדמה יז, א) „אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין וקרינן להון עשר ספירין”, הרי שלאחר שנאצלו נקראו בשם „תיקונין” ו„ספירין”, משא"כ כמו שכלולות בא"ס המאציל נקראות „עשר ספירות בלי מה” (ראה ס"י פ"א מ"ב ואילך).

(*) היינו שהכלים נקראים בריאה יש מאין רק לגבי האור, מפני ששרשם מהרשימו שהוא בחי' העלם, ולכן גם מציאותם היא באופן שמקורם בהעלם, ולכן לגבי האור הם כמו בריאה יש מאין. אבל לגבי הרשימו הם גילוי ההעלם (כ"ק אדמו"ר — תו"מ סה"מ שבט ע' רסז).

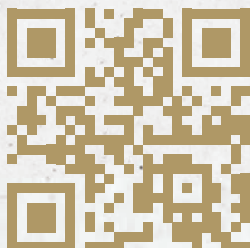
THE REBBE'S TANYA

IN YOUR HOME!

Pre-order your first-edition set of the historic publication of "Tanya Hasholeim":

The Rebbe's vision of an annotated Tanya with a comprehensive anthology from the Rabbeim's Torah

In time for Gimmel Tammuz, the "Tanya Hasholeim" Institute has completed the first two volumes on all 53 chapters of Likkutei Amarim

WWW.HATANYA.COM

Options available for bulk shipping to Anash communities around the world & direct shipping across the U.S.

Pre-order your set today, and receive it before Chai Elul